

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

Кириченко М.С.

*кандидат філософських наук, доцент,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

ФЮРЕР-DASEIN M. ГАЙДЕГГЕРА

«Призывая оказать поддержку Гитлеру на плебисците 12 ноября 1933 года, Хайдеггер начинает так: «Немецкий народ призван к избирательным урнам Фюрером. Но Фюрер от народа ничего не требует; совсем наоборот, он предоставляет народу самую непосредственную возможность в высшей степени свободного решения: весь народ целиком решит, хочет ли он свой собственный Dasein или не хочет. Завтра народ изберет не больше и не меньше, чем свое будущее» [3, с. 105]. Лозунг Гайдеггера – хочеш Dasein – голосуй за Фюрера. Отже, чи можна після таких влучних доказів вести мову про відсутність взаємозв'язку між філософією Гайдеггера, до якої безпосередньо належить Dasein та його нацизмом. «Мы видим цель философии в служении... Фюрер пробудил эту волю во всей нации и слил ее в единую волю. Никто не должен уклоняться в день, когда он являет свою волю! Хайль Гитлер!» [5, с. 66]. Бачимо, що він сам, свого часу пов'язав власну філософію з своїм політичним вибором, мабуть, намагаючись підсилити свою політичну позицію такими поняттями власної філософії як Dasein, а в останній цитаті це навіть визначення цілі філософії: «цель философии в служении».

Проблема в тому, що зараз в Україні активно ведеться «декомунізація», а в філософії вона вже давно розпочалась, ознакою чого є прибрані з навчального процесу курси з філософії марксизму та спецкурси з неомарксизму. Також небажаним вважається написання дипломних та дисертаційних робіт з вищезначеної проблематики. Але при цьому Гайдеггер із його «Heil Hitler!» [5, с. 66], проліз і вкорінився в навчальному процесі. Якщо бути послідовними – тоді чи не слід ставити питання про де-фашизацію навчального процесу? Справа полягає в односторонності освітньої політики: Маркса видаляють з навчальних курсів, а Гайдеггера чомусь ні, хоча підстав для цього більше ніж достатньо.

Чи спалювали людей в крематоріях і/чи душили в газових камерах за доносом Гайдеггера, оскільки: «В 1929 году Хайдеггер впервые (насколько позволяют судить документы) публично высказал свои расовые предубеждения – в письме, направленном в Министерство образования, он выразил озабоченность по поводу «растущей иудаизации (Verjudung)» университетской жизни». [6, с. 71-72]. Кажуть, що Гадеггеру не було справи до євреїв, але тоді як бути з офіційним листом до міністерства освіти в цитаті вище?

Чи можна викладати Гайдеггера без застережень, як це повсякчас відбувалося і відбувається? По Гайдеггеру можуть викладатися навчальні курси та спецкурси, (що повсюдно і відбувається), без жодного згадування чи хоча б натяку про відомі факти його причетності до нацизму. В журналах друкують дискусії щодо

перекладу поняття Dasein [10] і жодної обмовки про застосування цього поняття в політичних промовах Гайдеггера – це і не-науково і зі сторони виглядає пропагандистськи – як поняття діяння (бездіяльності в якості різновиду) в юриспруденції, за яке наступає відповідальність – в даному разі етична відповідальність. Якщо Гайдеггер досліджується і викладається однобічно – це якраз і свідчить або про незнання іншого Гайдеггера [7], тобто «небажання викладати те, чого я не знаю і чому не вчусь», або свідчить про замовчування іншого «обличчя» Гайдеггера. Це схоже на те, що робить Гайдеггер, на думку Ж.-Ф. Ліотара, коли замовчує знищення євреїв.

Усвідомлення того як самопризначені «експерти» полюбують влаштовувати перекладацькі семінари та замовчувати про контексти в яких постає та згадується горезвісний Dasein Гайдеггера, може нарешті призвести до зникнення спекуляцій «чистим» Гайдеггером. Представники так званого «експертного кола» по-Гайдеггеру досить часто однобоко проголошують свої умовиводи, що здебільшого ґрунтуються на возвеличенні персони Гайдеггера, разом з «пристойним» розглядом гайдеггерівської термінології, що врешті виявляється повною непристойністю нацизму. Тобто, ми можемо спостерігати «Науку в дії» Б. Латура [2]: експерти посилаються на самих себе, самі себе проголошують, називають та визнають експертами, цю ж інформацію вони друкують в наукових журналах (заповнюють нею інформаційний простір), паралельно ретранслюючи її студентам, чим і формують «мережу», яка живе своїм життям. Чи це не є одним з прикладів прихованої пропаганди, ідеології [11].

Можна спробувати зрозуміти цих людей: присвятивши чимало років Гайдеггеру вони відчують розгубленість та побоювання бути недооціненими в зв'язку з «антифашистським шумом» [8]. Але не можна їх виправдовувати, адже не є одним і тим самим те, що Ф. Бекон був хабарником, а М. Фуко мав орієнтацію – це має вигляд майже дитячих пустощів поряд з тим, що М. Гайдеггер сприяв знищенню євреїв, при цьому так лірично – з партійним квитком в кишені, в тіні крематоріїв та газових камер – наче й не він філософував про буття...

«Жан Амери – немец, проклявший немецов и немецкую культуру, отказавшийся от немецкого имени и языка – вспоминал о своем заключении в Освенциме: «Порой на ум приходил недобрый алеманнский маг, говоривший, что сущее открывается человеку только в свете бытия, но из-за последнего он забывает первое. Значит, бытие, так-так. Но в лагере еще явственнее, чем на воле, виделось, что ни сущее, ни свет бытия ни на что не годятся. Ты мог быть голодным, быть усталым, быть больным. Но говорить, что ты есть вообще, было бессмыслицей. А уж бытие вообще превращалось в безотносительное и потому пустое понятие. (...) Чтобы уразуметь это, нам не требовалось семантического анализа или логического синтаксиса: достаточно было взглянуть на вышки, втянуть носом гарь крематориев» [9].

Окрім того, це ж важливий момент, повертаючись до Dasein-у, куди «вставити» Dasein, де він вже є, і де його навіть не потрібно довго шукати, і як це можна потім розкрутити, повернути – «підійти до «Гайдеггера»... ззаду»... («посреди читаемого», когда, одновременно, встраиваешь себя в «способ жизни» того, кого читаешь и даешь голос самому автору, но при этом воображаешь «себя

подходящим к автору сзади и дарующим ему ребенка, но так, чтобы это был его ребенок, который при том оказался бы еще и монстром») [1].

От наприклад, що означає номос та етос Dasein-у, якщо Dasein пов'язаний з вибором фюрера. Хто хоч раз виразив думку про фюрер-Dasein?, – хоча він (фюрер-Dasein) – поширюється на всю філософію Гайдеггера. Захищаючи філософію Гайдеггера від звинувачень в нацизмі, його захисники-адвокати, автоматично підтримують його фюрер-Dasein з його похідними $\eta\theta\omicron\varsigma$ -ом та $\nu\omicron\mu\omicron\varsigma$ -ом [4], тобто вони приймають на себе відповідальність за $\eta\theta\omicron\varsigma$ та $\nu\omicron\mu\omicron\varsigma$ (етику та закон) фюрера – от така, одна з можливих невеликих розкруток теми взаємозв'язку, взаємопроникнення філософії Гайдеггера і нацизму Гайдеггера, їх злиття. Гайдеггер-філософ цілує Гайдеггера-нациста вчасос.

До звинувачень в не-філософічності та релятивізації немає жодних підстав. Оскільки в протилежному випадку ми все таки повинні визнати, що суб'єкти дискурсу, що виправдовують вбивство людей вбачають в філософічності саме витончену аргументацію. Виходячи з такого стану справ можна цілком вважати, що цінність людського життя вважається непрофесійною, а виправдання вбивства – професіоналізмом (професійне витравлювання в газових камерах).

Все вищенаведене і не тільки, для початку, – можливо хоча б спокійно обговорювати, оскільки прихильники Гайдеггера, як правило зриваються на голосний ошалілий агітний лемент, неначе це для них є глибокою вразою серця. І навіть якщо будувати висновки про взаємозв'язок філософії Гайдеггера і Гайдеггера-наци, – так це ж не заборонено і це не трагедія, а відкриття. В перспективі необхідне створення хоча б рівноваги «прихильників» і «критиків», що й буде вирішувати те коливання, яке складатиме принаймні можливість самовизначення через обізнаність.

Список використаних джерел:

1. Жиль Делез. Интервью с Эрве Гюбертом. – Le Mond, 6 October. – 1983.
2. Латур Б. Наука в действии: следуя за учеными и инженерами внутри общества. СПб.: Издательство Европейского университета в Санкт-Петербурге, 2013. – 414 с.
3. Лиотар Ж.-Ф. Хайдеггер и «евреи» / Пер. с франц., послесл. и прим. В.Е. Лапицкого. – СПб: Аксиома, 2001. – (187 с.). С. 105.
4. Хайдеггер М. Письмо о гуманизме // М. Хайдеггер Время и бытие: Статьи и выступления. – М.: Республика, 1993. – С. 192-220.
5. Хайдеггер М. «Заявление профессоров» [«Bekanntnis der Professoren», 1933], // Кунц К. «Совесьь нацистов» – М., 2007. – С. 66. Режим доступу: // http://www.krotov.info/lib_sec/18_s/sta/yner.htm
6. Алекс Стайнер о нацизме Мартина Хайдеггера. С. 71-72 // Режим доступу: http://www.krotov.info/lib_sec/18_s/sta/yner.htm
7. Андрій Карпенко // <https://www.facebook.com/events/1788673221362994/>
8. Богатов М. Белый шум «Черных тетрадей» // Режим доступу: <http://gefter.ru/archive/19790>
9. Стас Наранович. «Колоссальный опыт и счастье, что фюрер пробудил новую действительность» Мартин Хайдеггер: симпатии к нацизму и забота о бытии // Режим доступу: <https://gorky.media/context/kolossalnyj-opyt-i-schaste-chto-fyurer-probudil-novuyu-dejstvitelnost/>
10. Філософська думка: український науково-теоретичний часопис / Інститут філософії НАН України. – Київ: Інститут філософії НАН України. – № 2, 2016.
11. Фільм Славоя Жижека «Идеология. Киногид извращенца» // <http://www.ex.ua/86504547>